

LIETUVOS MOKSLŲ AKADEMIJOS BIBLIOTEKOS

2009-2011 metų

STRATEGINIS VEIKLOS PLANAS

Asignavimų valdytojo kodas	90900 1613
Aplinkos ir išteklių analizė	
<p>Išorės (aplinkos) analizė</p> <p>Politiniai, ekonominiai, socialiniai, technologiniai veiksniai.</p> <p>Lietuvos mokslų akademijos biblioteka, būdama biudžetinė įstaiga, yra politiškai ir ekonomiškai priklausoma nuo valstybės.</p> <p>Biblioteka, pati būdama apolitiška, tačiau netiesiogiai, kaip ir kitos institucijos, finansuojamos iš valstybės biudžeto, yra priklausoma nuo politinių permainų Lietuvoje.</p> <p>Biblioteka tiesiogiai finansiškai priklausoma nuo biudžeto skiriamų lėšų, kurias lemia valstybės kultūros, švietimo ir mokslo politika.</p> <p>Bibliotekos aktualumą lemia tai, jog moderni visuomenė negali sėkmingai funkcionuoti neturėdama informaciniais fondais turtingų bibliotekų. Lietuvos mokslų akademijos biblioteka, būdama viena iš didžiausių šalyje, yra labai svarbi mokslo ir kultūros institucija, teikianti paslaugas vartotojams bei sudaranti galimybę pasinaudoti bibliotekoje ir už jos ribų saugoma informacija. Vartotojai naudojami biblioteka, nes joje sukaupta ir kaupiama informacija, reikalinga mokslui – valstybinių mokslo institutų bendradarbiams sprendžiant aktualias mokslo ir kultūros problemas bei kitiems bibliotekos skaitytojams, aktyviam visuomeniniam gyvenimui, mokymuisi, darbui, savišvietai.</p> <p>Universali mokslinė bibliotekos paskirtis, bibliotekoje diegiamos informacinės technologijos atveria dideles galimybes keistis informacija, užmegzti ryšius su kitomis mokslo institucijomis bei visuomene. Lietuvos mokslų akademijos biblioteka bendradarbiauja su LNB kuriant vardų bazę, suvestinį katalogą, bendradarbiauja su Lietuvos mokslo institutais kuriant mokslinių publikacijų duomenų bei „Lituanistikos“ bazes. Tarptautinis tarpbibliotekinis abonementas bendradarbiauja su daugelio šalių mokslinėmis bibliotekomis keičiantis moksline informacija. Komplektavimo skyrius keičiasi leidiniais su 485 mainų partneriais visame pasaulyje. Glaudūs bendradarbiavimo saitai sieja Latvijos, Estijos, Baltarusijos bibliotekų ir Lietuvos mokslų akademijos bibliotekos kolektyvus.</p> <p>Bendradarbiavimas skatina bendrą technologinę, informacinę, pokyčių vadybos raidą visose bibliotekose. Vien finansinės galimybės šitokių teigiamų permainų bibliotekose nelemia – reikalinga patirtis, tarpusavio bendradarbiavimas, geri santykiai tarp įvairių institucijų darbuotojų. Svarbiausias permaitas sąlygoja bendra bibliotekų plėtros tendencija, kuriai įtakos turi tiek visuomenės informacijos poreikis, tiek turimos informacijos prieinamumas.</p> <p>Šie veiksniai lemia bibliotekos galimybių plėtotę, bibliotekos modernėjimą, galimybę keistis informacija kompiuteriniais tinklais. Internetas suteikia galimybę išeiti į pasaulinį informacijos tinklą. Vartotojas informaciją gali gauti ne tik lankydamasis bibliotekoje, bet ir internete naudodamasis elektroniniu bibliotekos katalogu.</p>	

Vidaus veiksniai

Lietuvos mokslų akademijos biblioteka yra valstybinės reikšmės universali mokslinė biblioteka, mokslo ir kultūros institucija.

Bibliotekos steigėja yra Lietuvos mokslų akademija.

Bibliotekos ištakos prasideda 1557 m., kai Vilniuje buvo įkurta Evangelikų reformatų sinodo biblioteka, kuri 1941 m. įėjo į kuriamos Lietuvos mokslų akademijos bibliotekos sudėtį. Jos fondai artėja prie 4 milijonų.

Gilias ištakas turinčiame bibliotekos Rankraščių skyriuje saugomi 385 archyviniai fondai – daugiau kaip 265 tūkstančiai dokumentų, pradedant seniausiu Lietuvoje saugomu rašto paminklu – XI a. Turovo evangelija. Tarp saugomų dokumentų – didžiausia Pabaltėje ir Lenkijoje pergamentų kolekcija. Skyriuje sutvarkyti ir saugomi bažnytinių archyvų fondai, Lietuvos dvarų archyvai, Karaimikos rinkiniai, partijų, sąjungų ir draugijų archyvai, redakcijų fondai. Čia asmeninius archyvus kaupia Lietuvos mokslų akademijos nariai, mokslininkai, kultūros ir meno veikėjai. Gausūs senųjų Vilniaus ir Kauno universitetų profesorių fondai, senųjų bibliotekų ir kolekcininkų rinkiniai. Bibliotekos Rankraščių skyriui savo archyvus siunčia ir lietuvių išeivijos mokslo, meno ir kultūros atstovai.

Retų spaudinių skyriuje saugomi 63 inkunabulai, apie du šimtus unikalių spaudinių, seniausių raštijos paminklų – dantiraščio tekstų kolekcija, turtingas senųjų (XIX–XX a. pr.) fotografijų rinkinys, vertingos grafikos lakštų, senųjų atsišaukimų, afišų, Prūsijos valdovų įsakų kolekcijos.

Lietuvos mokslų akademijos bibliotekos fonduose saugomus rankraščius ir unikalius spaudinius tyrinėja šalies ir užsienio mokslininkai, dažną rankraštį jie panaudoja šalyje ir užsienyje rengiamoms publikacijoms (paskutiniai pavyzdžiai – Juzefo Mackevičiaus rankraštį išleido Didžiojoje Britanijoje, XVI a. giesmynas panaudotas bendrai Olandijos, Rusijos ir Kanados muzikologų publikacijai). Retas mokslinis veikalas, kuriame tyrinėjama Lietuvos ir kaimyninių šalių istorija, kultūra, ekonomika bei kiti klausimai, išsiverčia be unikalių Lietuvos mokslų akademijos bibliotekos fondų.

Susiformavusių ir naujai kaupiamų bibliotekos informacinių fondų svarbą liudija įvykdyti tarptautiniai projektai su UNESCO (pergamentų kolekcijų skaitmenizavimas), EUREKA (muzikinių rankraščių skaitmenizavimas), Vokietijos slaptuoju archyvu Berlyne bei Vokietijos kultūros ministerija (Klaipėdos krašto ir Rytų Prūsijos dokumentų kompleksinis tvarkymas juos restauruojant ir mikrofilmuojant), kiti projektai.

Rengdami parodas, bibliotekos dokumentais dažnai naudojasi Lietuvos dailės muziejus, Lietuvos nacionalinis muziejus, Signatarų namai. Biblioteka kartu su kitomis institucijomis dalyvauja rengiant Lietuvos vardo tūkstantmečio paminėjimui skirtą parodą.

Pokario metais tik Lietuvos mokslų akademijos bibliotekoje buvo sukauptas ir dabar toliau papildomas gausus užsienio mokslinės literatūros fondas, kuriuo naudojasi ne tik valstybinių mokslo institutų, bet ir aukštųjų mokyklų mokslininkai.

Lietuvos mokslų akademijos bibliotekos integracija į mokslinės informacinės visuomenės raidą paspartėjo, kai jai buvo patikėta kurti Lietuvos mokslo ir studijų informacijos sistemos (LIEMIS) mokslinių publikacijų duomenų bazę Lietuvos mokslų akademijoje bei koordinuoti šį darbą valstybės mokslo institutuose. Taip pat biblioteka įsitraukė į LABT-M projektą, diegia bibliotekoje integruotą bibliotekinę sistemą ALEPH 500 (18 versija) ir administruoja šios sistemos diegimą mokslo institutų bibliotekose. Biblioteka kartu su Lietuvos mokslo taryba dalyvauja kuriant tarptautinę „Lituanistikos“ duomenų bazę.

Bibliotekos darbuotojų kvalifikacija. Iš 152 bibliotekos darbuotojų 68 % turi aukštąjį, 15 % – aukštesnįjį išsilavinimą; bibliotekoje dirba 99 specialistai bibliotekininkai; dirba 5 mokslų daktarai, apsigynę mokslų daktaro disertacijas Lietuvoje. Savo profesinę kvalifikaciją darbuotojai kelia rengdami pranešimus konferencijoms, seminarams, mokosi įvairiuose specialybių, užsienio kalbų kursuose, stažuoja specialiose aukštosiose mokyklose Lietuvoje ir užsienyje. Bibliotekoje veikia Seminaras teorinio ir praktinio darbo klausimams aptarti.

Valdymas, teisinė bazė. Biblioteka savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais bei potvarkiais, tarptautiniais Lietuvos susitarimais, Lietuvos mokslų akademijos statutu, Lietuvos mokslų akademijos visuotinių susirinkimų ir Mokslų akademijos prezidiumo nutarimais bei Lietuvos mokslų akademijos bibliotekos nuostatais.

Institucijos struktūra. Bibliotekos struktūrą sudaro 22 skyriai, iš jų 13 – centriniuose rūmuose (Direkcija, Dokumentų konservavimo ir restauravimo skyrius, Fondų ir vartotojų aptarnavimo skyrius, Informacijos skyrius, Informacinių sistemų skyrius, Katalogų skyrius, Kompiuterių priežiūros skyrius, Komplektavimo skyrius, Rankraščių skyrius, Reprografijos skyrius, Retų spaudinių skyrius, Senosios periodikos skyrius, Ūkio skyrius), o 9 yra Lietuvos valstybės mokslo institute: Biochemijos; Chemijos; Kultūros filosofijos ir meno; Matematikos ir informatikos; Fizikos; Botanikos, Geologijos ir geografijos; VU Teorinės fizikos ir astronomijos; VU Ekologijos institute.

Planavimo sistema. Planavimo sistemą sudaro bibliotekos strateginiai ir metiniai planai, bibliotekos skyrių metiniai planai, individualūs darbuotojų metiniai planai, nuolatinių komisijų metiniai planai.

Vidaus kontrolė. Bibliotekos skyrių veiklą vertina bibliotekos direkcija, o bibliotekos veiklą – Lietuvos mokslų akademijos prezidiumas, kuriam biblioteka atsiskaito už metų darbą.

Apskaitos tinkamumas. Apskaitos sistema atitinka statistikos ir sistemos reikalavimus.

Ryšių sistema. Bibliotekoje kompiuterizuota 133 darbo vietų, iš jų 109 vietos skirtos darbuotojams, o 24 – skaitytojams: darbui internete, paieškai kataloguose. Bibliotekoje stabiliai veikia faksmilinis, elektroninio pašto, internetinis ryšys.

Finansiniai ištekliai. Dabartinis Lietuvos mokslų akademijos bibliotekos finansavimas yra nepakankamas. Bibliotekos normaliam darbui užtikrinti reikėtų papildomai apie 0,95 mln. litų periodikos prenumeratos skolos padengimui. Skola susidarė dar 2001 metais ir siekė 429,3 tūkst. litų. Kiekvienais metais ši suma didėja, kadangi pasaulinėje rinkoje kasmet spaudiniai pabrangsta 10–15 procentų.

Bibliotekos pastatas yra avarinės būklės. Jo rekonstrukcijai ir remontui reikėtų 7 mln. litų. Turimas finansavimas negali užtikrinti augančių poreikių ir reikalavimų išlaikyti pastatą.

Nustatyti darbuotojų darbo užmokesčio dydžiai negali užtikrinti kvalifikuotų darbuotojų įdarbinimo. Lėšų stoka neleidžia pastoviai diegti naujų technologijų, kelti darbuotojų kvalifikacijos.

Be papildomų fondų Lietuvos mokslų akademijos biblioteka negalės patenkinti augančių visuomenės naujos mokslinės informacijos poreikių.

Bibliotekos SSGG analizė

I. STIPRYBĖS:

- Turtingas ir istoriškai reikšmingas bibliotekos fondas (rankraštynas, reti spaudiniai, užsienio mokslinė literatūra);
- Gilios bibliotekos darbo tradicijos;
- Patyrę, kvalifikuoti darbuotojai;
- Glaudūs koordinavimo ryšiai su steigėja – Lietuvos mokslų akademija;
- Dėkinga pastato dislokacijos vieta;
- Įdiegtos naujos informacinės technologijos.

II. SILPNYBĖS:

- Nepakankamas finansavimas spaudinių komplektavimui, ypač užsienio mokslinei periodikai;
- Trūksta lėšų senajam bibliotekos pastatui renovuoti;
- Trūksta vietų fonduose, ypač rankraštyne;
- Nepakanka lėšų kompiuterinei įrangai įsigyti, unikaliems fondams skaitmenizuoti;

III. GALIMYBĖS:

- Ieškoti papildomo finansavimo, rengiant projektus paramos fondams;
- Papildyti fondus užsienine literatūra, plečiant mainų partnerių skaičių užsienyje;
- Atnaujinti, atsilaisvinus darbo vietoms, darbuotojų kolektyvą, įdarbinant kvalifikuotus specialistus, baigusius VU Komunikacijos fakultetą;
- Kelti darbuotojų kvalifikaciją pasinaudojant Lietuvos mokslų akademijos tarptautinio mokslininkų pasikeitimo programomis;
- Populiarinti biblioteką visuomenėje, rengiant viešus parodų atidarymus, atskleidžiant ir aktualinant turtingus bibliotekos fondus;
- Palaikyti tarptautinius bendradarbiavimo ryšius su užsienio šalių mokslų akademijų bibliotekomis.

IV. GRĖSMĖS:

- Finansavimo sumažėjimo;
- Pastato sunykimo;
- Potvynio;
- Kvalifikuotų darbuotojų išėjimo.

Strateginės išvados:

- Užtikrinti prieigos prie informacijos ir žinių laisvę, palaikant tinkamą pusiausvyrą tarp vartotojų ir gamintojų interesų.
- Pagerinti piliečių prieigos prie informacijos išteklių galimybes, ieškant juridinių, techninių, ekonominių ir politinių klausimų, skatinančių prieigą prie informacijos per biblioteką ar ją ribojančių, sprendimų.
- Suprasti informacijos komercializacijos pavojus ir juos įveikti.
- Finansuoti naujas ir besiplečiančias bibliotekos paslaugas informacijos visuomenei, kartu užtikrinant prieigą prie tradicinių ir skaitmeninių išteklių.
- Plėsti teikiamų mokamų paslaugų lankytojams sąrašą.
- Finansuoti mokymus bibliotekos darbuotojams ir diegti naujas bibliotekos programas, padedant lankytojams gauti reikiamos informacijos.

Institucijos misija

Informacijos vartotojų informacinių reikmių tenkinimas bei nacionalinio kultūros paveldo, sukaupto bibliotekoje, išsaugojimas ir jo sklaida.

Institucijos strateginiai tikslai

Kodas	<i>INSTITUCIJOS STRATEGINIO TIKSLO PAVADINIMAS</i>
01	Mokslo ir studijų sistemos informacinių poreikių tenkinimas, bibliotekininkystės, bibliografijos ir knygotyros mokslo plėtojimas.

Tikslo aprašymas

1. Užtikrinti Lietuvos mokslo darbuotojų aprūpinimą naujausia moksline informacija tiek tradicine forma, tiek elektroninėse laikmenose:

- komplektuoti lietuviškus spaudinius;
- komplektuoti užsienio mokslinę periodiką;
- prenumeruoti elektronines duomenų bazes ir skatinti mokslininkus aktyviau jomis naudotis; trūkstamus užsieninius leidinius gauti mainais iš užsienio mainų partnerių, atsisakyti neproduktyvių ryšių, ieškoti naujų partnerių;
- plėtoti tarptautinio tarpbibliotekinio abonemento ryšius su pasaulio bibliotekomis;
- papildyti tradicines bibliotekos kolekcijas, rankraščių rinkinius, kaupti Lietuvos mokslo ir kultūros darbuotojų rankraštinių palikimą.

2. Diegti bibliotekinės informacinės sistemos ALEPH naujas versijas:

- įdiegti komplektavimo, knygų tvarkymo, sisteminimo, skaitytojų aptarnavimo posistemas;
- kurti bibliotekos spaudinių elektroninį katalogą, rankraščių katalogą;
- kurti pilnatekstes duomenų bazes (senosios periodikos, rankraščių dokumentų), dalyvauti skaitmeninio Europos rankraščių multimedijos objektų archyvo-saugyklos projekte, kituose tarptautiniuose projektuose;
- tęsti kortelinio bibliotekos katalogo duomenų perkėlimą į elektroninį katalogą;
- stiprinti kompiuterinę techninę bibliotekos bazę.

3. Išplėsti bibliotekos galimybes tenkinant skaitytojų informacinius poreikius:

- nuotolinis naudojimas bibliotekos fondais, katalogais, bibliografiniais įrašais (bibliografinių rodyklių duomenų bazėmis), pilnatekstėmis bibliotekos duomenų bazėmis;
- decentralizuotas bibliotekinis skaitytojų aptarnavimas valstybės mokslo institutų bibliotekos skyriuose

4. Dalyvauti „Lituanistikos“ duomenų bazės kūrimo, koordinuoti Lietuvos mokslinių publikacijų duomenų bazės kūrimą bei programinės įrangos ALEPH diegimą Lietuvos mokslo institutuose:

- organizuoti darbą renkant ir kaupiant duomenis Lietuvos mokslo tarybos kuruojamai „Lituanistikos“ duomenų basei;
- administruoti naujų ALEPH sistemos versijų diegimą Lietuvos mokslo institutų bibliotekose;
- koordinuoti Lietuvos mokslinių publikacijų duomenų bazės kūrimą su paskirtais atsakingais valstybės mokslo institutų darbuotojais.

5. Plėtoti bibliotekos leidybinį darbą:

- rengti spaudai ir leisti svarbiausius mokslo ir kultūros rašytinius paminklus;
- rengti ir leisti įvairių Lietuvos mokslų retrospektyvias bibliografines rodykles, kartu su kitomis bibliotekomis rengti Lietuvos nacionalinę bibliografiją;
- rengti ir leisti bibliotekos metraštį;
- siekiant pagerinti leidybinio darbo efektyvumą, įsigyti mažatiražės spalvotos spaudos lapinę spausdinimo mašiną, knygų kopijavimo ir klįjavimo įrenginį, segimo ir pjovimo mašinas.

6. Dirbti mokslinį darbą knygotyros, bibliotekininkystės, bibliografijos, informatikos ir dokumentalistikos srityse:

- rengti ir dalyvauti vietos ir tarptautinėse bibliotekų ir kitų institucijų mokslinėse konferencijose;
- rengti mokslinius straipsnius, publikacijas šalies ir užsienio leidiniams

7. Taikant tradicines ir naujas technologijas rūpintis bibliotekos dokumentų fondo išsaugojimu:

- atlikti higienos ir knygrišybos darbus;
- konservuoti ir restauruoti spaudinius ir rankraštinius dokumentus, atsiradus galimybei toliau tęsti bendrą rankraščių restauravimo projektą su Vokietijos slaptuoju archyvu;
- tęsti senosios periodikos, pergamentų kolekcijų skaitmeninimą, išplėsti techninę skaitmeninio vaizdų archyvo kūrimo bazę;
- daryti skaitmenines ir mikrofilmuotas restauruotų dokumentų kopijas, jas pateikti skaitytojams vietoje originalų.
- išplečiant mikrofilmavimo darbus bibliotekoje įsigyti naujos kartos mikrofilmavimo kamerą, ryškinimo, mikrofilmų kopijavimo į pozityvą, kopijavimo iš mikrofilmo ant popieriaus aparatus.

8. Rūpintis bibliotekos darbuotojų kvalifikacijomis:

- sudaryti sąlygas darbuotojams studijuoti doktorantūroje, o neturintiems aukštojo išsilavinimo, jo siekti neakivaizdiniu būdu;
- pasinaudoti Lietuvos mokslų akademijos tarptautinėmis mokslininkų pasikeitimo programomis bibliotekos darbuotojų stažuotėms;
- rengti bibliotekos seminarą teorinėms ir praktinėms darbo problemoms aptarti;
- siūsti darbuotojus į kursus, seminarus, konferencijas, mokytį užsienio kalbų.

9. Rūpintis bibliotekos pastato išsaugojimu:

- renovuoti senąjį istorinį bibliotekos pastatą;
- esant finansinėms galimybėms, remontuoti priestatą, sutvirtinant pastato pamatus.